

Αρχές Οικονομικής Θεωρίας – Γ΄ Λυκείου

Συγγραφείς: Λιανός Θ., Παπαβασιλείου Α. Κατζηανδρέου Α.

Κεφάλαιο 7 (συνέχεια: εν. 4, 7, 9 και 10)

4. Η επίδραση της μεταβολής των τιμών στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

Σύμφωνα με τον ορισμό του Α.Ε.Π., χρησιμοποιώντας τις χρηματικές αξίες λύνουμε το πρόβλημα της μέτρησης ανομοιογενών προϊόντων και υπηρεσιών της παραγωγής μιας οικονομίας.

Δημιουργείται, όμως, ένα **άλλο πρόβλημα εξαιτίας της μεταβολής των τιμών** των αγαθών και υπηρεσιών.

Το Α.Ε.Π. μπορεί να μεταβληθεί είτε με μεταβολή ποσοτήτων είτε με μεταβολή τιμών. Το Α.Ε.Π. που υπολογίζεται με αυτόν τον τρόπο δεν είναι καλό μέτρο εκτίμησης της πορείας μιας οικονομίας.

Αν, για παράδειγμα, όλες οι **τιμές διπλασιαστούν** χωρίς καμιά μεταβολή στις παραγόμενες ποσότητες, **το Α.Ε.Π. θα διπλασιαστεί.** Αλλά θα ήταν λάθος, αν πούμε **ότι** η ικανότητα της οικονομίας για ικανοποίηση των αναγκών σε αγαθά και υπηρεσίες **διπλασιάστηκε,** αφού οι παραγόμενες ποσότητες παρέμειναν αμετάβλητες.

Είμαστε, επομένως, υποχρεωμένοι να προσαρμόσουμε τις μετρήσεις, ώστε να απαλλαγούμε από την επίδραση της μεταβολής των τιμών.

Παράδειγμα: Έστω ότι μια οικονομία παράγει ένα μόνο αγαθό. Στον πίνακα 7.3. δίνονται τα υποθετικά στοιχεία για την τιμή και την ποσότητα του αγαθού για τρία έτη.

Πίνακας 7.3.

Έτος	Ποσότητα	Τιμή	Α.Ε.Π. σε τρέχουσες τιμές	Δείκτης Τιμών με βάση το πρώτο έτος	Α.Ε.Π. σε σταθερές τιμές πρώτου έτους
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	10	10	100	$10/10 = 1$	100
2	15	15	225	$15/10 = 1,5$	150
3	8	20	160	$20/10 = 2$	80

(1) Στην τέταρτη στήλη δίνεται το Α.Ε.Π. για κάθε έτος ως η χρηματική αξία της παραγωγής, δηλαδή το γινόμενο της ποσότητας (στήλη 2) επί την αντίστοιχη τιμή (στήλη 3). (από το παρακάτω προκύπτει ο ορισμός του τρέχοντος ή ονομαστικού ΑΕΠ :) Το Α.Ε.Π. της στήλης (4) προέρχεται από τις τιμές κάθε τρέχοντος έτους, **γι' αυτό και το Α.Ε.Π. είναι σε τρέχουσες τιμές** (Ονομαστικό Α.Ε.Π.). Αυτή η

μέτρηση δεν είναι κατάλληλη για συγκρίσεις. Για παράδειγμα βλέπουμε ότι το Α.Ε.Π. στο τρίτο έτος δείχνει αύξηση, επειδή αυξήθηκε η τιμή σε σχέση με το πρώτο έτος, ενώ στην πραγματικότητα η παραγωγή μειώθηκε. Για να αποφύγουμε την επίδραση των τιμών στη μέτρηση του Α.Ε.Π. χρησιμοποιούμε ένα δείκτη τιμών ή αποπληθωριστή τιμών που εκφράζει την τιμή σε μια χρονική περίοδο ως προς την τιμή σε μια άλλη χρονική περίοδο, η οποία επιλέγεται τυχαία ως βάση σύγκρισης. Στο παράδειγμά μας, διαιρούμε την τιμή κάθε έτους με την τιμή του πρώτου (βάση σύγκρισης) έτους και τα αποτελέσματα δίνονται στη στήλη (5) του πίνακα. Για το έτος βάσης ο δείκτης τιμών θα είναι πάντα 1 ή 100, αν ο δείκτης τιμών εκφράζεται ως ποσοστό επί τοις εκατό. Αν διαιρέσουμε το Α.Ε.Π. σε τρέχουσες τιμές κάθε έτους με τον αντίστοιχο δείκτη τιμών, το αποτέλεσμα θα είναι το Α.Ε.Π. σε σταθερές τιμές, όπως δίνεται στη στήλη (6).

Τι μετρά το σταθερό ή πραγματικό ΑΕΠ

Το Α.Ε.Π. σε σταθερές τιμές μετράει την αξία της συνολικής παραγωγής σε τιμές του έτους βάσης. Το Α.Ε.Π. σε σταθερές τιμές του έτους βάσης λέγεται **πραγματικό** και μετρά τις πραγματικές μεταβολές του προϊόντος από έτος σε έτος.

Το πραγματικό Α.Ε.Π.

- διαφέρει από έτος σε έτος μόνον αν κυμαίνονται οι παραγόμενες ποσότητες και
- είναι καλύτερο μέτρο σύγκρισης της ευημερίας μιας οικονομίας απ' ό,τι το ονομαστικό Α.Ε.Π.

(2) Στην πραγματικότητα σε μια οικονομία παράγονται χιλιάδες προϊόντα και υπηρεσίες. Στη χώρα μας υπεύθυνη για τη συλλογή πληροφοριών σε σχέση με την εξέλιξη των τιμών και της παραγωγής είναι η ~~Υπηρεσία Εθνικών Λογαριασμών~~ του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας. Για τον υπολογισμό του Α.Ε.Π. σε σταθερές τιμές χρησιμοποιείται ένας **δείκτης τιμών που εκφράζει τις μεταβολές στο γενικό επίπεδο τιμών σε σχέση με το επίπεδο τιμών του έτους βάσης (t)** και εκφράζεται ως ποσοστό επί τοις εκατό. Για να βρούμε λοιπόν το Α.Ε.Π. σε σταθερές τιμές, διαιρούμε το Α.Ε.Π. σε τρέχουσες τιμές με τον αντίστοιχο δείκτη τιμών και πολλαπλασιάζουμε επί εκατό.

$$\text{Α.Ε.Π. έτους, σε σταθερές τιμές} = \frac{\text{Α.Ε.Π. έτους, σε τρέχουσες τιμές}}{\text{Δείκτης τιμών έτους}} \times 100$$

Συνοψίζοντας,

Το ονομαστικό Α.Ε.Π. μετρά τη χρηματική αξία της παραγωγής μιας οικονομίας σε **τρέχουσες τιμές**.

Το πραγματικό Α.Ε.Π. μετρά το μέγεθος της παραγωγής σε σταθερές τιμές (κάποιου τυχαία επιλεγμένου έτους βάσης).

Το πραγματικό Α.Ε.Π. αυξάνεται μόνον, όταν η ποσότητα παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών έχει αυξηθεί, σε αντίθεση με το ονομαστικό Α.Ε.Π., που αυξάνεται είτε επειδή έχει αυξηθεί η παραγωγή είτε επειδή έχουν αυξηθεί οι τιμές ή έχουν αυξηθεί και τα δύο. Ο Δείκτης τιμών ή αποπληθωριστής τιμών του Α.Ε.Π. μετρά την τιμή του παραγόμενου προϊόντος σε σχέση με την τιμή του στο έτος βάσης.

Ερωτήσεις

Α. Τι μετρά το ΑΕΠ σε τρέχουσες και τι το ΑΕΠ σε σταθερές τιμές; Πώς υπολογίζεται το καθένα;

Β. Ποιο είναι το μειονέκτημα του ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές και πώς το αντιμετωπίζουμε;

Γ. Τι είναι ο αποπληθωριστής τιμών; Τι εκφράζει ο Δείκτης Τιμών;

Δ. Πώς αυξάνεται το ΑΕΠ σε τρ. τιμές και πώς το ΑΕΠ σε στ. τιμές;

Άσκηση (1)

Να συμπληρωθεί ο παρακάτω πίνακας σε τιμές έτους βάσης (1)

Έτος	ποσότητα	τιμή	ΑΕΠ ττ	Δείκτης Τιμών Έτος βάσης (1)	ΑΕΠ στ
(1)	20	20			
(2)	30	30			
(3)	19	50			

Άσκηση (2)

Να συμπληρωθεί ο παρακάτω πίνακας

Έτος	Δείκτης τιμών (ΔΤ)	ΔΤ με έτος βάσης 2015	ΔΤ με έτος βάσης 2016	ΔΤ με έτος βάσης 2017
2015	80			
2016	120			
2017	140			

Λύσεις ασκήσεων

(1)

Έτος	ποσότητα	τιμή	ΑΕΠ ττ	Δείκτης Τιμών Έτος βάσης (1)	ΑΕΠ στ
(1)	20	20	20x 20 =400	20 /20 = 1	400/1 = 400
(2)	30	30	30x 30 =900	30 /20 = 1,5	900/1,5 = 600
(3)	19	50	19x 50 =950	50 /20 = 2,5	950/2,5 = 380

(2)

Ο Δείκτης τιμών κάθε έτους αλλάζει κάθε φορά που αλλάζει το έτος βάσης, πχ.

Έτος	Δείκτης τιμών (ΔΤ)	ΔΤ με έτος βάσης 2015	ΔΤ με έτος βάσης 2016	ΔΤ με έτος βάσης 2017
2015	80	$(80/80)*100 = 100$	$(80/120)*100 = 66,7$	$(80/140)*100 = 57,1$
2016	120	$(120/80)*100 = 150$	$(120/120)*100 = 100$	$(120/140)*100 = 85,7$
2017	140	$(140/80)*100 = 175$	$(140/120)*100 = 116,7$	$(140/140)*100 = 100$

7. Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

Σύμφωνα με τον ορισμό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, είτε το υπολογίζουμε από την **πλευρά της δαπάνης** είτε από την **πλευρά του εισοδήματος**, σημασία έχει η παραγωγή **που γίνεται εντός της επικράτειας.**

Όμως, σε μια **ανοιχτή οικονομία**, όπως είναι και η χώρα μας υπάρχει,

- **εισοδήματα** που προέρχονται από το **εξωτερικό** και
- **εκροή εισοδημάτων** που κατευθύνονται στο **εξωτερικό**.

Τα εισοδήματα που προέρχονται από το εξωτερικό δεν είναι αποτέλεσμα εγχώριας παραγωγής, ενώ αντίθετα τα εισοδήματα που κατευθύνονται στο εξωτερικό είναι εγχώριας παραγωγής.

Για παράδειγμα, Έλληνες επιχειρηματίες που ζουν στο εξωτερικό ή μετανάστες στέλνουν εμβάσματα στην Ελλάδα (εισοδήματα εισοδημάτων από το εξωτερικό). Αντίθετα, αλλοδαποί επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα ή αλλοδαποί μετανάστες στέλνουν εισοδήματα στο εξωτερικό (εκροή εισοδημάτων στο εξωτερικό).

Καθαρό εισόδημα από το εξωτερικό

Η διαφορά της εισροής εισοδημάτων από το εξωτερικό και της εκροής εισοδημάτων προς το εξωτερικό, όπως ήδη αναφέραμε, λέγεται **καθαρό εισόδημα από το εξωτερικό**, το οποίο ως αποτέλεσμα μπορεί να είναι είτε θετικό είτε αρνητικό. Δηλαδή,

$$\text{ΚΑΘΑΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ} = \text{ΕΙΣΡΟΗ ΑΠΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ} - \text{ΕΚΡΟΗ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ}$$

Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (Α.ΕΘ.Π.)

Αν λοιπόν στο Α.Ε.Π. προστεθεί το Καθαρό Εισόδημα από το Εξωτερικό, προκύπτει το **Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (Α.ΕΘ.Π.)**.

$\text{Ακαθ. Εθνικό Προϊόν} = \text{Ακαθ. Εγχώριο Προϊόν} + \text{Καθαρό Εισόδημα από το Εξωτερικό.}$

Συνοπτικά λοιπόν,

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν:

- Είναι το συνολικό εισόδημα που δημιουργείται μέσα στην επικράτεια (χώρα).
- Περιλαμβάνει το εισόδημα που δημιουργούν οι μόνιμοι κάτοικοι και οι αλλοδαποί που ζουν μέσα σε μια χώρα, αλλά όχι και το εισόδημα που δημιουργούν και αποστέλλουν στη χώρα οι πολίτες της που ζουν στο εξωτερικό.

Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν :

- είναι το εισόδημα που αποκτούν όλοι όσοι ζουν μέσα στη χώρα (επικράτεια) καθώς και
- το μέρος του εισοδήματος που οι πολίτες της αποκτούν στο εξωτερικό και αποστέλλουν στη χώρα.
- Δεν περιλαμβάνεται όμως το τμήμα του εισοδήματος που δημιουργείται μέσα στη χώρα από τους αλλοδαπούς και αποστέλλεται στο εξωτερικό.

Ερωτήσεις

- Πώς υπολογίζεται ο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν;
- Ποιες οι διαφορές μεταξύ Ακαθάριστου Εγχώριου και Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος;
- Τι είναι ο καθαρό εισόδημα από το Εξωτερικό;

9. Το κατά κεφαλήν πραγματικό Α.Ε.Π.

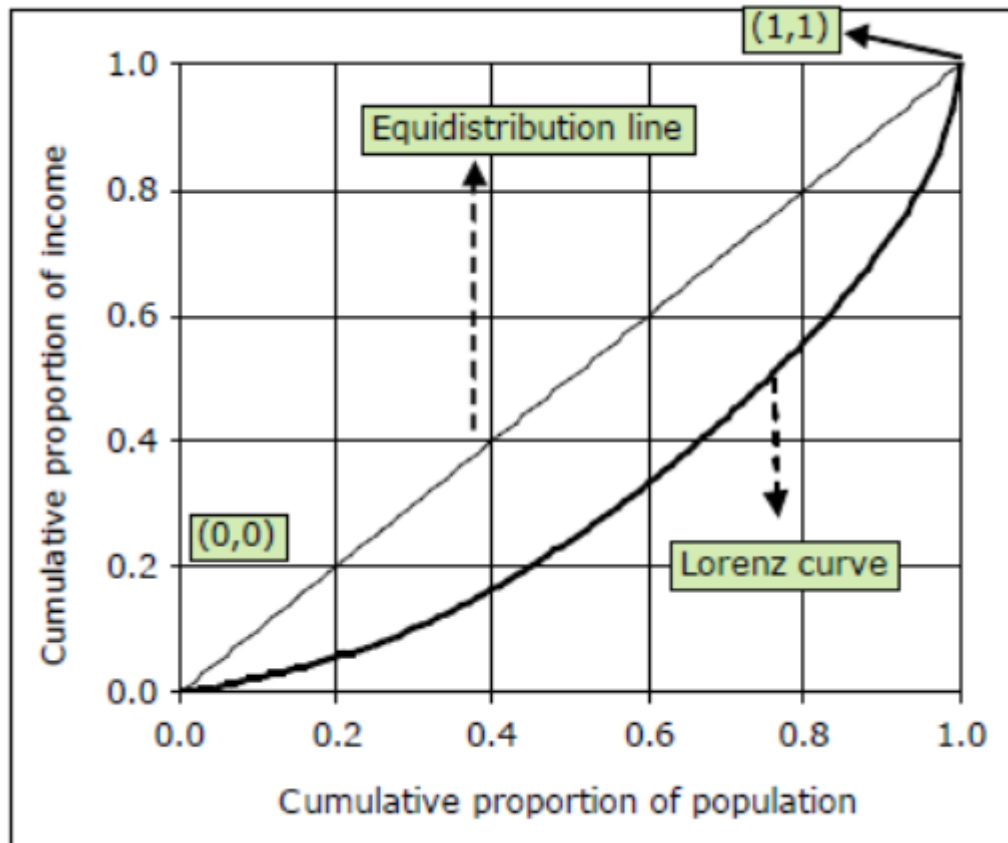
Το πραγματικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν είναι ο **σημαντικότερος** δείκτης με τον οποίο μετράται η οικονομική ευημερία μιας οικονομίας. Δεν είναι ιδεώδης, όπως θα εξηγήσουμε στην επόμενη παράγραφο, αλλά είναι ο καλύτερος που υπάρχει.

Τι είναι το κ.κ. πραγματικό ΑΕΠ;

Αν διαιρέσουμε το πραγματικό Α.Ε.Π. ενός έτους με τον πληθυσμό της χώρας του ίδιου έτους, προκύπτει το κατά κεφαλήν πραγματικό Α.Ε.Π., που μετρά το εισόδημα ενός ατόμου (κατά μέσο όρο) στην οικονομία.

$$\text{Κατά Κεφαλήν Πραγματικό Α.Ε.Π.} = \frac{\text{Πραγματικό Α.Ε.Π.}}{\text{Πληθυσμός}}$$

Προσοχή: Το πραγματικό κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. δίνει το προϊόν που θα αντιστοιχούσε σε κάθε κάτοικο μιας οικονομίας, αν η διανομή του ήταν ίση.

Καμπύλη Lorenz - (Lorenz curve)

Πηγή: <https://salix.me/2015/01/gini-index/>

Όπως γίνεται αντιληπτό, όσο μικρότερη είναι η ανισοκατανομή τόσο πιο αξιόπιστο μέτρο γίνεται το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., και το αντίθετο.

Το **θετικό** και συγχρόνως σημαντικό στοιχείο είναι ότι το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. λαμβάνει υπόψη τη μεταβολή του πληθυσμού, γι' αυτό και χρησιμοποιείται για να μετρά

- τις επιδόσεις των οικονομιών διαχρονικά, αλλά και
- μεταξύ των χωρών για διεθνείς συγκρίσεις.

Ερωτήσεις

1. Τι είναι το κατά κεφαλή πραγματικό ΑΕΠ και πώς υπολογίζεται;
2. Ποια είναι η σπουδαιότητά του;
3. Ποιος ή ποιοι παράγοντες μετριάζουν την σπουδαιότητα του κ.κ. πραγματικού ΑΕΠ ως δείκτη ευημερίας των ατόμων;

10. Το Α.Ε.Π. ως δείκτης οικονομικής ευημερίας και οι αδυναμίες του

Το Α.Ε.Π. είναι ένα μέγεθος που μας πληροφορεί για την οικονομική ευημερία μιας χώρας. Το κατά κεφαλήν πραγματικό Α.Ε.Π. μετρά το βιοτικό επίπεδο της χώρας. Όμως, παρά τη σπουδαιότητα και χρησιμότητά του το Α.Ε.Π. **παρουσιάζει ατέλειες και αδυναμίες**, οι οποίες οφείλονται σε πολλές αιτίες. Οι σπουδαιότερες είναι:

α) Το Α.Ε.Π. δεν περιλαμβάνει την αξία της παραγωγής που αφορά στην ιδιοκατανάλωση, γιατί αυτή δε γίνεται αντικείμενο αγοραπωλησίας. Για παράδειγμα, το φαγητό που μαγειρεύει μια νοικοκυρά στο σπίτι δε διαφέρει καθόλου από το φαγητό ενός εστιατορίου. Και όμως, η προστιθέμενη αξία, με το μαγείρεμα που γίνεται στο σπίτι, δεν υπολογίζεται στο Α.Ε.Π.

β) Το Α.Ε.Π. είναι ποσοτικός και όχι ποιοτικός δείκτης. Η βελτίωση της ποιότητας, όταν δεν εκφράζεται στην τιμή, δεν καταγράφεται στο Α.Ε.Π. Η ποιότητα, όμως, είναι εξίσου σημαντικός παράγοντας με την ποσότητα. Είναι σημαντικό επίσης να αναφερθεί ότι η ποιότητα ζωής, που προέρχεται, για παράδειγμα, από την καθαρή ατμόσφαιρα, είναι ουσιώδης

παράγοντας για την υγεία και την πιθανή διάρκεια της ζωής, δεν περιλαμβάνεται όμως, δυστυχώς, στους υπολογισμούς του Α.Ε.Π.

γ) Το Α.Ε.Π. αγνοεί τη σύνθεση και την κατανομή της παραγωγής.

- (α) Το Α.Ε.Π. εκφράζει το **μέγεθος** παραγωγής αλλά **όχι και τη σύνθεση**, δηλαδή το είδος των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται. **Η ευημερία όμως μιας οικονομίας σίγουρα επηρεάζεται και από την σύνθεση της παραγωγής.** Αν, για παράδειγμα, το ποσοστό παραγωγής που αντιπροσωπεύει πολεμικά αγαθά μεταβληθεί εις βάρος της σχέσης με τα καταναλωτικά αγαθά (αν, δηλαδή, αυξηθεί η παραγωγή πολεμικών αγαθών ενώ συγχρόνως μειωθεί η παραγωγή καταναλωτικών αγαθών) τότε επηρεάζεται και η ευημερία των πολιτών της οικονομίας αυτής (στην προκειμένη περίπτωση, χειροτερεύει).
- (β) Ένας άλλος παράγοντας που επηρεάζει την οικονομική ευημερία των πολιτών, αλλά δεν εκφράζεται στο Α.Ε.Π., είναι η κατανομή της παραγωγής (εισοδήματος) ανάμεσα στα μέλη μιας οικονομίας. Η κατανομή αυτή όμως, αν βελτιώνεται ή χειροτερεύει, επηρεάζει θετικά ή αρνητικά αντίστοιχα τη ζωή των πολιτών. Όσο πιο ισομερής είναι η κατανομή του Α.Ε.Π. τόσο πιο ψηλό θεωρείται το βιοτικό επίπεδο μιας χώρας, γιατί μικραίνει το χάσμα μεταξύ πλούσιων και φτωχών (δες Καμπύλη Lorenz).

δ) Το Α.Ε.Π. δεν συμπεριλαμβάνει την αξία των αγαθών και υπηρεσιών της παραοικονομίας. Παραοικονομία είναι το μέρος της οικονομικής δραστηριότητας το οποίο αποκρύπτουν οι πολίτες από το κράτος, είτε επειδή θέλουν να αποφύγουν τη φορολόγησή της είτε επειδή είναι παράνομη, όπως λαθρεμπόριο, ναρκωτικά κτλ.

Όλες αυτές οι οικονομικές δραστηριότητες δεν καταγράφονται στο Α.Ε.Π.

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι οι ατέλειες αυτές του Α.Ε.Π. κάνουν προβληματική και τη σύγκριση του βιοτικού επιπέδου μεταξύ διαφόρων κρατών. Το μέγεθος της παραοικονομίας, για παράδειγμα, διαφέρει από χώρα σε χώρα, άρα και οι συγκρίσεις είναι προβληματικές.